

HUKUKSAL EVRİMLEŞME ve TOPLUMSAL KARMAŞIKLIK*

Richard D.Schwartz

James C.Miller

*Çev: Sururi Aktaş***

Hukuksal evrimleşmenin incelenmesi değişik alanlardaki bilim adamlarının geleneksel olarak ilgisini çekmiştir. Sadece bir kaçından söz edersek; Weber (1954)¹ ve Durkheim'in (1947) Sosyolojisi; Dicey (1905), Holmes (1881)², Pound (1917, 1930, 1943) ve Llewellyn'in (1960) hukuk

* Orjinali " Legal Evolution and Societal Complexity" başlıklı makale ilk kez, American Journal of Sociology, Vol. 20 (1964), pp. 159-169'da yayınlanmış. Çeviriye esas metin The Social Organization of Law, Ed.by Donald Black and Mauren Mileski, New York, Seminar Press, 1973 pp.379-393'den alınmıştır. Çeviride mümkün olan en yüksek düzeyde özen gösterilmekle beraber, empirik verileri tekrar test etmek isteyenlerin orjinal metne bakmaları tavsiye olunur (Çeviren)

** A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi

1 Hukuksal evrimleşme üzerine Weber düşüncesinin gelişimi ve tartışması için bkz. Talcott Parsons (1964: 350-353)

2 Holmes'in tarihsel analizin sınırlandırılması ve yeri konusundaki tartışması şu andaki çalışma için uygun bir arkaplan oluşturmaktadır: Hukuk birçok yüzyıl boyunca bir milletin gelişim tarihini cisimleştirir ve o bir matematik kitabı gibi sadece aksiyom ve önerme sonuçlarını içeren olarak algılanamaz onun ne olduğunu bilebilmemiz için, yaşamda nelerin olup bittiğini ve onun neye eğilim gösterdiğini bilmemiz gerekir. Fakat bu iki şeyin bileşimini herbir safhadaki yeni sonuçlar içinde anlamamız çok güçtür. Bir verili zamanda hukukun özü, şimdiye kadar olduğu gibi o zaman da uygun olduğu anlaşılın şeyle mutabıktır; fakat onun şekli ve işleyişi ve istenen sonucu elde etmedeki derecesi geçmişine çok fazla bağlıdır. (1881:1-2)

Tarihi, özden çok prosedürün açıklanmasını sağlayan olarak vurgularsak, Holmes de-en azından bu çalışmada-ileri derecede birbiciimli değişim çizgisini izler gözüken hukuksal gelişmenin bu yönlerine işaret ediyor.

bilimi; Maine (1917) ve Hoebel'in (1954) antropolojisi; savigny (1931) ve Vinogradoff'un (1920-1922) hukuk tarihi bu konuyla ilgilenen bilim dalları olmuştur.

Gösterilen bu ilginin teorik ve pratik gerekçeleri vardır. Hukuksal evrimleşme³, hukukla toplumun diğer ana kurum ve cepheleri arasındaki ilişkiyi araştırmamızı sağlar. Bundan dolayı Maine, sözleşmenin doğumunu, toplumsal örgütlenmenin münhasır temeli olan akrabalık rolünün zayıflaması açısından açıklamıştır. Durkheim, iadevi yaptırım (restitutive sanction) biçiminin bastırıcı yaptırım (repressive sanction) biçimi yerine geçmesini toplumdaki işbölümünün gelişmesine ve mekanik dayanışmanın organik dayanışmaya doğru değişime uğramasına bağlamaktadır. Dicey, yasa şeklinde hukuk yapmayı kamu oyu iktidarı ve ifade kabiliyetinin gelişmesi ile açıklar. Weber, formel hukuksal akılcılığın gelişmesini, modern kapitalizmin doğuşunun önşartı ve ifadesi olarak inceler.

Bu yazarlar birçok yerde hukuksal örgütlenmenin evrimleşmesine değil de hukuksal normların gelişimine ilgi duyarlar. Bu son konu birçok sebepten dolayı dikkat çekilmeyi hak eder. Kendi aracılığıyla maddi hukukun formüllendiği, talep edildiği ve yönlendirildiği olarak hukuksal örgütlenme, hukuk normlarının kendisi aracılığıyla evrimleşme ve tamamlandığı sürecin anlaşılmasında birincil derecede önemlidir. Dahası, hukuksal örgütlenme, dikkat ve açıklamayı gerektiren bir derecede düzenlilikte gelişir gözükür. Elinizdeki çalışma, hukuksal öğelerin ardışıklıkla (sequence) ortaya çıkmasını öneriyor. Böylece her öge bir sonraki için zorunlu bir şart oluşturur. Düzenliliğin bir ikinci tipi, hukuksal örgütlenmelerdeki değişikliklerle sosyal örgütlenmelerin diğer cepheleri, özellikle emeğin toplumsal işbölümü arasındaki ilişkide ortaya çıkar.

Böyle düzenlilikleri derinlemesine incelemek, kurumsal farklılaşmaların dinamiği hakkında daha çok bilgi edinmemizi olanaklı kılar. Bu görüş açısından hukuksal örgütlenme umut verici bir konudur. O, herhangi bir verili toplumdaki birleştirilmiş ve kolayca tanımlanabilir bir yapıya eğilim gösterir. Onun biçimi ve prosedürü benzer şekilde açıkça ifade edilmelidir. Onun temel işlevi olan meşrulaştırma din, politika, ekonomi ve aile gibi diğer kurumsal sistemlerle çelişen ve adapte olan mükerrer karşılaştırmalı

3 "Evrimleşme" terimi burada, bu çalışma ile ilgili toplumlardaki verili bir birim tipinde bütün zamanlarda meydana gelen değişmelerin düzenli bir dizisinin asgari anlamında kullanılır. "Evrimleşme" teriminin değişik kullanımlarının bir tartışması ve bu terime olan tepki konusunda bkz. Tax (1960).

kültürel örnekleri geliştirir. Bu ilişkiler yeterince ortaya çıkarılmadan önce, yine de gelişmenin belirli kaba taslak düzenlilikleri kaydedilmelidir. İşte bu çalışma başlıca bu konularla ilgilidir.

Bu makale, hukuksal evrimleşme örüntüsüne şaşırtıcı ölçüde uygunluk gösteren karşılaştırmalı kültür araştırmasının ilk bulgularını rapor ediyor. 51 topluluk bir örnekleme (sample), uzman hukuksal dava vekili (counsel) olan her toplumda telafiye dayalı tazminat (compensatory damages) ve uyuşmazlıklara ilişkin arabuluculuk kurumuna rastlanmıştır. Buna ek olarak toplumların % 85 gibi büyük çoğunluğunda, uzmanlaşmış polis yanında arabuluculuk ve tazminat da kullanılmıştır. bu bulguların değişik açıklamalar önerirler. Örneğin bir toplum, resmi yargılama mercilerinin ve kontrol sisteminin gelişebilmesinde, önce arabuluculuk ve tazminat prensiplerini benimsemesi gerekebilir. Farklı veya aynı zamanda meydana gelen ve hukuksal olmayan değişiklikler bu sonuçları açıklayabilir. Resmi bir mübadele aracı, uzmanlaşmanın bazı dereceleri ve yazı, bu hukuksal gelişmeleri hemen hemen evrensel olarak izler ve diğerlerinden önce gelir görünmektedir. Şayet böyle ardışıklıklar (sequences) kaçınılmazsa, onlar ilginç nedensel ilişkileri teorik olarak önerir ve çağdaş dünyanın hukuksal kurumlarının evrimleşmesini harekete geçirecek önceliklerin sağlanması için olası bir zemin hazırlarlar.

I. YÖNTEM

Bu çalışmada Freeman ve Winch'in kendi toplumsal karmaşıklık analizlerinde kullandıkları bir yöntem izlendi. (1957). Onlar 48 topluluktan alınan bir örneklem (sample) üzerinde çalışarak halk-şehir değişimine bağlı altı birim arasında bir Guttman-Skala ilişkisini kaydettiler. Müteakip birimler basitten karmaşığa doğru olmak üzere tek boyutlu bir sıralama yapmak için yerleştirildiler. Basitten karmaşığa; sembolik bir mübadele aracı; yönetimin işlemleri yoluyla suçluların cezalandırılması; dini, eğitimsel ve yönetsel uzmanlaşma; ve yazı⁴.

4 Bu düzenleme, benzer Prosedürleri izleyen diğer çalışmalarda yeniden üretilmemiştir. Freeman çalışmayı başka bir örneklem üzerinde tekrarladı ve ilk çalışmada kullanılan altı birimin dördünü dahil etti. Onlar, basitten karmaşığa doğru önemli derecede farklı bir düzen içinde skala oluşturdular: Yönetim uzmanlaşması , dini uzmanlaşma, sembolik mübadele aracı, yazı. Birinci ve üçüncü birimlerin durumundaki önemli değişme bu terimlerin tanımlarındaki değişimlere bağlanabilir görünmektedir. (Freeman, 1957: 45, 49-50, 80-83). Young ve Young, toplulukların karşılaştırılması

Freeman-Winch skalasındaki hukuksal karakteristiklerin yerleştirilebilmesi için bu çalışmada aynı örneklem esas olarak kullanıldı. Üç toplum tanım olanağı⁵ ve tarihin belirsizliği veya hukuksal karakteristikler konusundaki mataryel⁶ eksikliği yüzünden çıkarıldı. Altı toplum eklendi, bunlardan üçü hukuksal olarak gelişmiş toplumların sayısını artırıp daha yeterli hale⁷ getirmek için, üçü ise iyi tanımlanmış belirli kontrol sistemlerini dahil etmek için alındı⁸.

kültür örneklemindeki altı birimin tümünü sadece cezalandırmanın tanımını değiştirerek incelediler. Onların düzenlemesi Freeman ve Winch'in (1957) bulduklarına biraz yakındır. Fakat benzerlik yoktur. Basitten karmaşığa doğru; cezalandırma, sembolik mübadele aracı, yönetim uzmanlaşması, dini uzmanlaşma, yazı, eğitimsel uzmanlaşma (Young and Young, 1962: 378-379)

Örneklemlerin önemli ölçüde örtüşmesinden dolayı biz şu andaki çalışmada, Freeman-Winch'in düzenleme ve tasnifine dayanıyoruz. Bununla beraber okuyucu aklında tutmalıdır ki, bu düzen geçicidir ve çalışmada kullanılan spesifik tanımlamalara bağlıdır.

5 Güney-Doğu Amerika zencileri ve Eski İbraniler.

6 Sanpoil

7 Üç toplum, (Cambodian, Indonesian ve Syrian) dava vekiline sahip toplumların sayısını artırmak için Human Relation Area Files'dan seçilmiştir. Seçim işlemi, dava vekiline sahip üç toplumun coğrafi olarak ayrı bölgelere yerleştirilmesine kadar Human Relation Area Files içindeki toplumların rastlantısal düzenlenişinden ibarettir. Bunlar o zaman diğer hukuksal karakteristiklerin varlığını ve yokluğunu belirlemek için incelendi. Bu rastlantısal araştırma skala tipine uygun bir önyargı ihtimalini toplumların lehine ortadan kaldırdı. Üç toplum, aşağıdaki altı bölgenin tesadüfen belirlenmiş üçünü temsilen kontenjan olarak bölgeye göre örneklem yapıldı. Bunlar; Asya, Afrika, Orta Doğu, Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Okyanusya'dır. Avrupa ve Rusya, Freeman-Winch örneklemindeki dava vekili tipinde önceden temsil edildikleri için kasden bu örnekleme alınmadılar. Seçimin farklı bölgelerden yapılması, Francis Galton'un ilk başta işaret ettiği gibi, karşılaştırmalı kültür düzenliliklerinin işlevsel iç ilişkilerinden çok yayılmaya neden olabileceği probleminden kaçınmak için tasarlandı. Bu problemin bir tartışması ve örneklemdenki coğrafi varlığın öneminin kanıtı için bkz. Naroll (1961, 1964), ve Naroll and D'Andrade (1963)

8 Üç toplum-Cheyenne, Comanche ve Trobrianders-James C.Miller tarafından, hipotez kendisine bildirilmeden önce seçilmiştir. Comanche ve Cheyenne yayılmaya eğilimli olmalarından dolayı seçimleri bazı eleştirilere tabidir. Fakat bunun, onların skala durumlarındaki farklılık karşısında ciddi bir sorun olarak görünmesi zordur. Fakat her

Tam gelişmiş hukuksal sistemlerin bazı karakteristikleri çalışmanın amaçları yönünden bir tarafa ayrıldı. Bunlar dava vekili (counsel), arabulucu ve polistir. Bu çalışmanın⁹ odak noktasını oluşturacak bu üç karakteristik aşağıda şöyle tanımlanıyor:

Dava vekili (counsel): Taraflara akraba olmayan uzmanlaşmış müdafilerin uyuşmazlığın çözümünde düzenli bir şekilde istihdam edilmesidir.

Arabuluculuk (Mediation): Taraflara akraba olmayan üçüncü, kişinin çözüm için uyuşmazlığa katılmasının düzenli biçimde istihdam edilmesidir.

Polis (Police): Normların uygulatılmasında kısmen veya tamamen istihdam edilen silahlı uzman güç.

Uyuşmazlıkların giderilmesiyle ilgili uzmanlaşmış rollere işaret eden bu üç birim, Guttman skalasının mükemmelliğine yakın bulundu. Merkezi bulgular tanımlanıp tartışılmadan önce bazı yönetime ilişkin sınırlamalar belirtilmelidir.

Özellikle, Murdock (1957) ve diğerlerinin çabalarına karşın, dünya toplumlarından temsilci örneklem alabilmek için yeterince tatmin edici bir yöntem geliştirilemedi. Aynı ayrı toplumların evreni yeterince tanımlanmadığı ve daha az ölçüde sayıldığından örneklemin temsilcilik durumu araştırılmaz. Bununla beraber, büyük kültür bölgelerinden ve teknolojik gelişmenin çeşitli evrelerinde bulunan toplumlardan örneklem alınması için çaba sarfedildi.

İkinci olarak, toplumlar yeterli etnografik raporlara ulaşılabilirlik ölçüsünde seçilmiştir. Bunun sonucu olarak etnografik gözlemcilerin ulaşabildiği toplumların seçilmesinden dolayı örnekleme bir önyargı karışabilir. Böyle toplumlar, çok az iyi incelenmiş toplumlardan gelişme örüntüleri açısından üzerinde daha az çalışılmış toplumlardan ayrılabilirler

Üçüncü olarak, seçimin göreceli olarak iyi incelenmiş toplumlardan yapılmasına rağmen, raporların kalitesi genel olarak değişiklik gösterir. Önceki sınırlamalar gibi bu sorun bütün kültürel karşılaştırmalar için

halükarda yeniden üretebilme ve skalabilite katsayısı, ikisinden birinin elenmesiyle ciddi olarak aşağı düşmez.

9 Orjinal çalışma dahi tazminat, hapsedme ve infazı kapsamıştı. Bunların, yaptırımdan daha çok statüler üzerine yoğunlaşmayı sağlamak için skalayı ne yazık ki üç birime sınırladılar da şu andaki analizden çıkarıldılar. Bununla beraber, tazminat konusundaki veriler giderim tartışmasına uygun olan yerde takdim edilecektir.

ortaktır. Bununla birlikte, bu çalışmanın sonuçlarının olumlu çıkmasıyla bu zorluk azalır. Yetersiz rapor etmenin sonucu, incelenen değişkenlerin kolay anlaşılmasının genel olarak tesadüfe bağlanabilmesidir. Bu çalışmada olduğu gibi, sistematik ilişki örüntülerinin ortaya çıktığı yer, orjinal raporlardaki önemli doğruya işaret eder gözükür. (bkz.Campbell, 1961; 347)¹⁰

Dördüncü olarak, bu çalışma varlığı ve yokluğu göreceli (kısmen) belirlenebilen karakteristiklerle meşgul olmaktadır. Böyle olunca çalışmanın esas öneminin öğeleri ihmal edilebilir. Bundan dolayı, hukuk, normların genelleştirilmesi ve kargaşaya yolaçan ihlallerin yaygınlaştırılması açısından önemli olan olguların gözlenmesi için hiçbir çaba sarfedilmedi. Gerçi bütün bunların kapsamlı bir hukuksal evrimleşme teorisine dahil olması gerekmesine rağmen, gözlemin güvenliği açısından burada yer verilmedi¹¹.

10 Yine de bu çıkarsama, Raoul Naroll'un sistematik gözlemci tarafgirliğinin asla uygun olmayan ilişkilendirmelere yol açacağına ilişkin gözleminin ışığı altında dikkatle değerlendirilmelidir.

11 Karakteristiklerin varlığının belirlenmesi, Human Relation Area Files'daki her topluma ait materyal, Miller tarafından ayrıntılı araştırıldıktan sonra yapıldı. Onun çalışması, katagori 18'deki "total culture" adlı dosyadaki materyelde bulunan bütün toplumların tamamen okunmasıyla başladı. [kullanılan tüm kategoriler ayrıntılı olarak Murdock, et al (1961)'de tanımlanıyor.]. Buna, hukuksal yada uyumsuzluğun çözümüyle ilgili süreçlerle özel olarak ilgili herhangi bir çatışmayı bulmak için şerh edilmiş bibliografyanın (katagori 111) araştırılması takip etti. Bu türden çatışma bulunduğu zaman ayrıntılı olarak incelendi. Buna ek olarak, aşağıdaki katagoriler altında dosyalanmış materyaller de okundu; topluluk yapısı (621), başkan (622), dava vekili (628), polis (625), resmi olmayan grup içi adalet (627), toplumlar arası ilişki (628), bölgesel hiyerarşi (631), hukuksal normlar (671), sorumluluk (672), yasadışı fiiler ve yaptırımlar (68), dava açma (691), adli yetki (692), hukuksal ve adli personel (693), adli işlemlerin başlatılması (694), yargılama usulü (695), adaletin yerine getirilmesi (696), hapisaneler ve tutukevleri (697) ve özel mahkemeler (698). Şayet bu çalışma, inceleme altına alınan uygulama veya statülerin varlığını ortaya çıkarmasaydı yok farz olunacaktı. Bu belirmeleri yapmada dayanılan başlıca kaynaklar, istek üzerine yazarlar tarafından sağlanabilen çoğaltılmış bir bibliografya içinde verilir.

Miller'in vardığı kararların güvenilir bir kontrolünün yapılması Robert C.Scholl tarafından kendilerine minnettar olunan yazarlara sağlandı. Scholl hipotezden habersiz ve bağımsız çalışarak toplam örneklemin rastgele seçilmiş üçtebirini inceledi. Onun

Beşinci olarak, Guttman skalası burada geliştirildiği amacın ötesindeki bir amaca hizmet için zorlanıyor. Aslında tek boyutlu tutumların ayırt edilmesi için tasarlanmış bir tekniktir ve aynı zamanda bu, davranış örüntülerinin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesinde bir araç olarak kullanılmıştır. Yine de bu, özellik bireyler ve toplumlardaki gelişme süreçleri ile ilgili hipotezlerin test edilmesinde kısmen değerli bir teknik olmalıdır¹². Böylece, biz eğer A, B'den önce gelmelidir hipotezini ortaya atarsak, destekleyen veriler üç skala tipi göstermelidirler: Ne A ne de B olmalı; A olmalı B olmamalı; A ve B aynı zamanda olmalıdır. B'nin A olmadan bütün örnekleri, skalanın yeniden üretilme şansını azaltan hataları temsil eder ve yine aynı sebep gelişmeye ilişkin hipoteze bir derecede şüphe katar¹³. Gelişme ardışıklıklarının oluşumu, nihai olarak verili birimlerdeki

vardığı kararlar Miller'inki ile % 88 aynı, % 4 farklıdır, ve O birimlerin % 8'i hakkında sonuçlara ulaşamadı. Eğer sonuca götürmeyen kararlar dışarda bırakılırsa, güvenilirlik % 96 gibi önemli bir seviyeye ulaşır.

Güvenilirliği kontrol etmek için tek bir kişinin kullanılması, istenen standarda ulaştırılmaz. Burada rapor edilen ilişkilerin daha ayrıntılı ve yoğun bir planlı incelenmesi için bağımsız ve deneyimsiz üçlü bir hakimler grubunu kullanmayı planlıyoruz. Kültürel karşılaştırmalı materyallerin değerlendirilmesindeki sorunların tartışması için bkz. whiting and child (1953: 39-62 ve swanson (1960: 32-54).

12 Guttman skalasının kullanımı Robert L. Carneiro (1962) tarafından yoğun şekilde elden geçiriliyor. Ward L. Goodenough (1963), Carneiro'nun tebliğinin ayrıntılı bir eleştirisinde, genel evrimleşme eğilimlerinin planının yapılması ve ortaya çıkıp fakat daha sonra işlevsel eşitlerin yerleşme geçmesinden dolayı dayanmakta başarısız olan özelliklerin incelenmesi için skala-benzeri olanlara ihtiyaç duyulabileceğini ileri sürer. Skala-benzeri, yer değiştirmelerin analizi için arzulanan bir araç olduğu halde, Goodenough mükemmel yakın skalanın olası olarak ortaya çıkması konusunda gereksiz yere kötümser gözüküyor. (P.246). Burada rapor edilene ek olarak, böyle skalaları ortaya çıkaran çalışmalar, Freeman ve Winch (1957); Udy (1958), Young ve Young (1962); Carneiro ve Tobias (1963)'ü de içinde toplar.

Guttman skalalarının, geçici ardışıkları keşf ve test etme konusunda kullanılabileceği önerisi, önceden Hawkins ve Jackson (1957) tarafından yapıldı. Gerçi onların önerileri toplumlardan daha çok bireylere işaret ediyordu.

13 Gelişmeye ilişkin çıkarsama, alışılmış ardışıklığın tersine çevrilme olasılığını engellemiz. O, elde edildiği durumda eklenebilecek birimi sadece gösterir. CF. Einstadt (1964: 378-381). Bütün olası skala tiplerinin varlığı, iki birimin değişmeksizin eşzamanlı bulunamayacağı ve ayrı ayrı gerçekleştiğinde de birinin

tarihi değişmelerin gözlenmesiyle doğrulanması gerekmesine rağmen, ispatlayıcı kanıt, gelişmenin değişik evrelerindeki birimlerin karşılaştırmalı incelenmesinden çıkarılabilir. Guttman skalası bu amaç için uygun bir nicel araçtır.

II. BULGULAR

Tablo 1'de gösterildiği gibi, incelenen 51 toplumda dört skala tipi ortaya çıkmıştır. Onbir toplumda üç karakteristikten hiçbirine rastlanmamıştır; 18 toplumda sadece arabuluculuk; 11 toplumda sadece arabuluculuk ve polis; ve 7 toplumda arabuluculuk, polis ve uzman dava vekiline rastlanmıştır. İki toplum bu modeller yönünden diğerlerinden ayrılır: Crow ve Thonga toplumlarının polise sahip oldukları halde arabuluculukla ilgili hiçbir kantu taşımadıkları tesbit edilmiştir. Bu iki aykırı durum ayrıntılı incelemeye layık olduğu halde, bunlar skalanın yeniden üretilmesini % 2'den az olmamak üzere katsayıyı 98'den daha yüksek ve olağanüstü bir seviyeye taşıyarak azalttılar. Hukuksal örgütlenmenin her karakteristiği, içinde bulunduğu sosyolojik şartlar açısından şimdi incelenebilir¹⁴.

III. ARABULUCULUK

İncelenen tüm örneklemin üçtebirini oluşturan arabuluculuğu olmayan toplumlar en basit toplumlar olarak görülmektedir. Bu toplumların hiçbirini

diğerinin önüne düzenli olarak geçtiğini göstermesine rağmen, bir skalanın bulgulanması dahi iki birimin bazan eşzamanlı gerçekleşebileceğinin olabirliğini dışlamaz.

14 Bu yeniden üretilme katsayısı, Guttman'ın "mükemmel skalaların... yeterli yaklaşık değeri" olarak önerdiği 90 düzeyini çok aşar (stouffer, 1950: 77). Birim ve bireylerin dağılımındaki aşırılığı hesaba katmak için Menzel tarafından tasarlanan skalabilete katsayısı, onun Guttman'ın Amerikan askeri verilerinin skalabilete analizinden elde ettiği .65 düzeyini çok geçer. (Menzel, 1953: 276). Guttman skalasına layık olan mükemmeliği belirleme sorunu henüz tatmin edici biçimde çözülmüş değildir. (bkz. Torgeson, 1958: 324). Gözlemlenen skala frakanlarının dik açısız dağılımından, tesadüfi olarak beklenenden daha fazla sapmayacağını ileri süren hipotezin test edilmesinde X² yönteminin kullanılması Schuessler (1961) tarafından öneriliyor. Bu verilere başvurarak, Schuessler'in II.testi 001 düzeyindeki tesadüfi hipotezinin reddedilmesini sağlar. X²= 60.985 (7 df)

yazıya veya herhangi bir önemli uzmanlaşma seviyesine sahip değildirler¹⁵. Arabuluculuğa sahip toplumların dörtteüçü sembolik mübadele aracına sahipken, bu toplumların sadece onüçteüçü (Yurok, Kababış ve Thonga) para kullanıyor. Biz şimdi burada, bu toplumların acaba niçin arabuluculuğa sahip olmadığı hususunda sadece spekülasyonda bulunabileceğiz. Ölçü veriler olarak Naroll'un sosyal birim tanımını kullandığımızda, arabuluculuğa sahip olmayan toplumların en yüksek topluluk hacminin, arabuluculuğa sahip toplumların topluluk haciminden önemli ölçüde küçük olduğunu görürüz¹⁶. Onların toplumları küçük çapta olduğu için çok az uyuşmazlıkları vardır. Dolayısıyla uyuşmazlıkların çözümü için düzenli modeller geliştirmede çok az olanakları vardır. Ayrıca küçük çaptaki toplumlar uyuşmazlıkların çıkmasını engelleyecek örf ve adet kurallarını ve resmi olmayan kontrol mekanizmalarını daha iyi geliştirirler. Böyle toplumların varlığına yöneltilen ümitsiz çabalar dahi geride kalanların ortak duygu ve amaçlarını güçlendirebilir ve böylece grup içi düşmanlıklar azalır.

Para ve maddi mülkiyetin olmaması, böyle toplumlarda, arabuluculuğun olmamasını açıklamaya yardım edebilir. Mülkiyetin anlaşmazlıklara yol açacağı hipotezini destekleyen birçok kanıt vardır. Buna ek olarak, mülkiyetin arabuluculuğa olanak sağladığı da gözükmektedir. Bir kimse, özel mülkiyetin azami ölçüde sınırlandığı yerde diğer yaptırımlar arasında tazminat kavramına rastlanması çok az olasıdır. Tazminat kavramının gelişmesi alternatif çözüm tarzlarının artmasını büyük ölçüde sağlamalıdır. Bundan sonrası, taraflara ve topluma tatmin edici çözümler getirmekle görevli bir kişi olarak arabulucuya bir yer temin etmek beklenebilir.

Bu hipotez dayanağını Tablo 2'deki verilerden almaktadır. Tazminat kavramı (damages), arabuluculuğa sahip olan ve gerçekten arabuluculuk için önşart durumunda gözükken 38 toplumun dördü hariç bütün toplumlarda bulunur. Şunu da kaydetmek gerekir ki tazminat, arabuluculuğa sahip olmayan toplumların birkaçında (7/13'de) bulunur. Bireylerarası ortaya çıkan

15 Dipnot 4'te belirtildiği gibi bu tip ifadeler, Frecman-Winch'in çalışmasındaki tasniflere dayandırılır. Onların örnekleminde bulunmayan toplumlar için, biz kendi tasniflerimizi onların tanımlarına dayanarak yaptık.

16 Veriler, onların en geniş yerleşim yeri ölçüsü üzerine oluşturulmuş örneklemdaki toplumların 51'nin 39'u için elde edilmiştir. Arabulucuğu bulunan toplumların ortalama en geniş yerleşim yeri ölçüsü 1000 iken, arabuluculuğu olmayan toplumların 346'dır. Gelişmiş şehirleri olan toplumlar çıkarılsa bile, arabuluculuğu olan toplumların ortalama en geniş yerleşim yeri ölçüsü 500'ün üzerinde kalır.

ilişki tazminat için gerekli bir şarttır. Fakat yeterli bir şart değildir. Tazminat kavramına sahip olan toplumlardaki arabuluculuğun yokluğu basit bir zaman aralığından mı kaynaklanıyor, yoksa bu çalışmada, ele alınmayan ve bu toplumlara gelişmiş arabuluculuğa sahip toplumlardan ayıran diğer faktörlerden mi kaynaklanıyor hususlarını şimdi incelemek mümkündür.

IV. POLİS

Örneklemedeki yirmi toplum polise sahiptir. -Yani normların uygulanmasını sağlayan uzmanlaşmış silahlı güç İfade edildiği gibi Crow ve Thonga hariç diğer bütün toplumlar tazminat kavramı ve bazı arabuluculuk türlerine sahip olup, polise sahip olmaması, arabuluculuk, kararların sistematik uygulanmasıyla birlikte bulunmasının kaçınılmaz olmadığını gösterir. Bu iki karakteristiğin ayrılabilirliği etnografik raporlarda grafiklerle anlatılır. Çok çarpıcı bir örnek, uyuşmazlıkların çözümünde çok iyi gelişmiş yazılı kanuna (code) sahip Arnavutluk kabilesi mensupları arasında bulunmuştur. *Lek's Kanun* diye bilinen bu kanun yüzyıllarca arabuluculuğa temel olarak kullanılmıştır. Fakat uyuşmazlık tarafları arasında yapılmış karşılıklı sözleşmenin olmadığı durumda, yargılamadan sonra sık sık düşmanlık başlar ve bu, oluşturulmuş herhangi bir polisin engeli olmadan devam eder. (Hasluck, 1954)

Bu verilerden polisin gelişmesine imkan veren toplumların bazı karakteristiklerini belirlemek mümkündür. Örneklerimizdeki yirmi toplumun onsekizi parayı kullanacak kadar ekonomik olarak gelişmiştir. Onların önemli bir derecede uzmanlaşmaları da vardır. Üç toplum hariç (cheyenne, Thonga ve Crow) hepsinde tam gün çalışan din adamları, öğretmenler, dört toplumlun hariç (Cuna, Maori, Thonga ve Crow) hepsinde tam gün çalışan devlet memurları (sadece şefin akrabalarından oluşmayan) bulunur.

Bu bulgular en azından yüzeysel olarak Durkheim'in *Emeğin Toplumsal İşbölümü* adlı büyük teziyle doğrudan çelişkili gözükmektedir. O, ceza hukukunun-örgütlenmiş bir toplumun kendisine karşı işlenmiş suçları cezalandırma çabası- en basit işbölümünün olduğu toplamlarda ortaya çıktığı hipotezini ileri sürdü. Bununla beraber, işaret edildiği gibi bizim verilerimiz, polisin sadece önemli derecede işbölümünün olduğu toplumlarda ortaya çıktığını gösterir. Hatta devletin, topluma karşı işlenmiş suçlar dolayısıyla cezalandırma uygulaması (Freeman ve Winch tarafından 1957'de kaydedildiği üzere) daha az basit toplumlarda bile gözükmez. Aksine, Durkheim'in işbölümünün artmasına bağlı olduğunu sandığı iadevi yaptırımlar-tazminat ve arabuluculuk-temel uzmanlaşması olmayan birçok toplumda bile bulunur.

Böylece Durkheim'in hipotezi burada incelenen toplumlar alanındaki deneysel durumu tersine çevirmekte görünüyor¹⁷.

V. DAVA VEKİLİ (COUNSEL)

Örneklemdaki yedi toplum uyumsuzlukların çözümünde uzmanlaşmış müdafiler (advocates) kullanıyorlar. İfade edildiği gibi bu toplumların hepsi aynı zamanda arabulucuğu da kullanıyorlar. Bununla beraber, arabuluculuğa sahip diğer otuzbir toplum uzmanlaşmış dava vekiline (counsel) sahip değildirler. Verilerin çarpıcı bir yönü, tazminat ve arabuluculuğun en basit (aynı zamanda en karmaşık) toplumların karakteristiği olduğu halde hukuksal dava vekilinin sadece en karmaşık toplumlarda bulunduğunu göstermesidir. Dava vekilinin bulunduğu toplumlar tazminat, arabuluculuk ve polise ek olarak, Freeman ve Winch tarafından tanımlanan karmaşık karakteristiklere de istisnasız sahiptirler. Arabuluculuk ve dava vekilinin evrensel olarak bir arada bulunmayışı şaşırtıcı değildir. Birçok arabuluculuk

17 Durkheim'in tezinin test edilmesindeki temel bir zorluk, onu formüle edişindeki usülden kaynaklanır. Anlaşıldığı gibi, onun esas ilgisi işbölümü ile yaptırım tipi arasındaki ilişkiyi göstermektir. (ara değişken olarak dayanışma tipini kullanarak). Bununla beraber O, hukuk sistemlerinin ayırt edilmesinde örgütlenme ölçütünü ekledi. Zorluk, onun ceza hukuku için gerekli olan örgütlenme ölçütünde çok açık olup, ceza hukuku için gerekli olmayan örgütlenme ölçütünde oldukça kapalı olmasıdır. Önceki için "tüm halkın meclisi" kriterini yeterli gördü. (Durkheim, 1947; 76); ikincisi için ayrıca şu ölçütleri ileri sürdü: " iadevi hukuk çok daha uzman organlar yaratır: Konsolos mahkemeleri, hakemlik konseyi, her türden idari mahkemeler. Hatta tezinin özel hukukla ilgili daha genel kısmında o, sadece aldığı çok özel eğitimden dolayı rolüne uygun hale gelmiş magistralar, hukukçular, vb. özel görevliler itibari ile incelenmiştir." (P.113) Böylece, iadevi hukukun sadece oldukça fazla karmaşık örgütsel yapılarda var olacağına dair önerisinde Durkheim-iadevi hukukun sadece karmaşık toplumlarda bulunacağına ilişkin-tezinin kanıtlanacağına gerçekten güvendi.

Bununla beraber, böyle bir kanıtama onun iddiasının esas noktasını kaçırdı. Bundan dolayı esas hipotezin test edilmesinde, kamu desteği gibi ortak ve asgari bir örgütsel ölçüt belirlemek tercih edilebilir gözüküyor. O zaman şu anahtar soru yöneltilir: işbölümünün artan bir işlevi olarak, bastırıcı yaptırımdan daha çok iadevi yaptırıma doğru gelişen bir eğilim var mıdır? Şimdiki verilerimizin kesin olmamasına rağmen, asgari işbölümüne sahip toplumlardaki arabuluculuk ve tazminat olgusu bir olumsuz cevabı içerir. Bu iadevi prensibin sosyal heterojenliğe bağlı olmadığını veya heterojenliğin işbölümüne bağlı olmadığını ifade eder.

sisteminde tarafların kendi lehlerine konuşmaları beklenir. Arabulucu, uyuşmazlık taraflarına soru sormak yanında olaylar hakkında da karar vermek ve hukuku yorumlamak gibi değişik işlevleri gerçekleştirmeye eğilimlidir. Böyle bir sistem Çin İmparatorluğu gibi karmaşık toplumlarda bile bulunur. Roma'da *daha baştan* yalan söylemeyi benimsemiş taraflardan doğruyu kırbaç zoruyla söküp alan dava vekili, hakim ve jüri gibi yüksek memurlar vardı. (Van der Sprekel, 1962; Tung-tsu, 1961). Dava vekili olarak bu şekilde çalışmak acı verici ve aynı zamanda çok aşırı bir davranış olmuştur. Hatta uzman dava vekilinin ortaya çıktığı yerde onların rolleri anlamsızlaşmaya yüz tutar. Örnek olarak, antik Yunan'da dava vekili stratejik amaçlarla danışmanlar gibi davranırlardı. Mahkemelerde görülmeleri halinde ise, kendilerini tarafların dostları ve bazan tarafların kimliklerini üstlenmiş kişiler olarak sunarak hukuksal konularda uzman oldukları gerçeğini saklamaya çalışırlardı. (Chroust, 1954).

Her halükarda burada, hukukçuların sadece tam gelişmiş tarımsal ekonomi temelinde dayalı, oldukça kentleşmiş toplumlarda bulunduğu keşfedildi. Veriler en az iki olası açıklamayı telkin eder. Birincisi, örneklemin dava vekiline sahip bütün toplumları, din adamları, öğretmenler, polis ve devlet memurlarını kapsayan esaslı bir işbölümüne sahiptirler. Bu, bir ekonomik temelini ikinci ve üçüncü derecede meslek türlerini ve uzmanlaşmanın yararlarını kavramayı desteklemede tamamen yeterli olduğu anlamına gelir. Bununla beraber, örneklemdaki onbir toplum bütün bu uzman statülere sahip olup, uzman dava vekiline sahip değildirler. Acaba dava vekilinin gelişmesine olanak veren toplumları ne ayırt eder? Okuma yazma bilme önemli bir faktör olarak gözüküyor. Örneklemdaki onbir okuma yazma bilen toplumun sadece beşi dava vekiline sahip değildir. Tabii ki yazı adaletin yürütülmesinde birliği sağlayıcı ve kuralları ihlal edecekleri önceden uyarıcı avantajı olan hukuksal metinlere (legal code) olanak sağlar. Yazılı hukuk metinlerini yorumlama gereksinimi, özellikle nüfusun büyük bölümü okuma yazma bilmediği koşullarda uzman dava vekiline bir mevki sağlar¹⁸.

18 Tartışmanın her yerinde iki açıklayıcı faktörler serisi kullanıldı. Gözlemlenen biçim, hukuksal kontrol sisteminin doğasında bulunan içsel sürece veya şehir karakteristiklerinin ortaya çıkmalarına bağlanabilirdi. Bununla birlikte, hukuksal gelişmenin Freeman-Winch'in ölçtüğü artmış şehirleşme ile önemli ölçüde aynı zamana rastgelmeleri açıkça görülür. Bu iddianın kanıtı, Freeman-Winch'in verileri ile ortaya çıkartılan hukuksal skala tipleri arasındaki bağlantıda bulunmalıdır. Her iki

VI. SONUÇLAR

Bir bütün olarak ele alınan bu veriler hukuksal kurumların gelişmesinde bir evrimsel dizinin yer aldığı inancına destek veriyorlar. Elbette alternatif yorumların yapılmasına engel olunmaz. Bu skala analizi, birimlerin kısa süreli ortaya çıkmalarını farketmede başarısız olabilir. Örnek olarak, dava vekili basit toplumlardaki bir değişim olarak polisten bile önce düzenli olarak gelişebilir. Bu durumların ani olarak kesintiye uğraması örneklemede yer almaması için yeterlidir. Bu ilke olarak bir olasılık olsa bile, yazarların dikkatini çekmiş bu türden olgular mevcut değildir.

Daha başka gerçekçi bir olasılık da, bu örneklemedeki zikredilen ardışıklığın hızlı geçiş durumunda olan toplumlarda yer almadığıdır. Yoğun kültürel ilişkiye maruz gelişmekte olan toplumlar, polis ve arabuluculuğun olmadığı durumlarda bile uzman hukukçular için ekonomik ve sosyal bir zemin oluşturabilirler. Bu bulgular, böyle toplumlara örneklemede yer verilinceye kadar, göreceli olarak yalıtık ve yavaş değişen toplumlarla sınırlandırılmalıdır.

Bu çalışma, uluslararası hukuk düzeninin evrimleşmesine ilişkin sorunları da ortaya çıkarıyor, fakat cevap vermiyor. İkel dünyadan doğrudan

örneklemede bulunan 45 toplum için, şehirleşme ve hukuksal skalaların pozisyonları arasındaki sıra bağlantı (korelasyon) katsayısı (kendall's tau) $+0.68$ 'dir. Bu katsayı iki süreç arasında yakın bir ilişki olduğu fikrini vermekle birlikte o, hukuksal evrimleşmenin tamamen artan şehirleşme tarafından belirlendiği iddiasını gerektirmez. Karşılıklı ilişkilerin bir dağılım diyagramı gösteriyor ki, hukuksal karakteristikler, tip 2 (cezalandırma) ve tip 3 (dinsel uzmanlaşma) skalaları hariç halk-şehir skala pozisyonlarının yedide beşi için regresyon doğrusunu tarafsızlaştırmaya (straddle) eğilimlidir. Bu, diğer bazı faktörlerin, kentleşmenin her bir safhasında bulunan toplumların kabaca yarısının hukuksal evrimleşmenin bir sonraki safhasına ilerlediği görülürken diğerlerinin arkadan kaldığını açıklayan daha ileri analizlere bağlı olarak ortaya çıkabileceğine işaret eder. Bu kabil bir faktöre ümit verici aday, Simons'un verilerinin kültürel karşılaştırmalı faktör analizi olan ve kendilerince "Apollonianism" veya "norm-sending" olarak ifade edilen Gouldner ve Petterson'da yer tutmaktadır. (Gouldner and Petterson, 1962: 30-53)

Hukuksal ardışıklığın "kendine ait dinamiğinin" olup olmadığını test edebilmek için, şehirleşme sürecinin önceden meydana geldiği toplumlarda veya alt sistemlerde olduğu gibi halk-şehir değişmelerinden bağımsız hukuksal sistemlerin gelişiminin incelenmesinin gerekli olduğu görülecektir. Burada yer alan veriler böyle bir teste olanak vermez.

uluslararası alana genelleme yapmak ve aynı evrim dizisinin burada olduğu gibi orada da olması gerektiğini kabul etmek delice bir cesaret olur. Kabile-altı birimleri uluslara kıyas edebilme konusunda belirlilik yoktur. Çünkü uluslar daha çok güçlü ve bağımsız ve ortak kültür ve çıkarlarda nisbeten eksik durumda olmaya eğilimlidirler. Tekil ulusların hepsinin kendi iç arabuluculuk, polis ve dava vekilleri olduğu için hukuksal gelişim çizgisine kabile-altı birimlerden daha uzaktırlar. Bu durum ilkel toplumlarda işleyen evrimsel eğilimin kısas süreli olduğuna ilişkin iyi bir temel oluşturabilir. O zaman, ortaya çıkan dünya düzeni, ilkel toplumları hukuksal kontrol için motive eden düşmanca bir ortama karşı ortak yararı teşvik edici itkide bulunmadığı gözüküyor. Bir hukuksal sistemin yaşan değeri bugünün dünyasında olduğu kadar ilkel toplumlarda da tamamıyla büyük olabilse de bu son durumdaki çoklu birimlerin varlığı, uyumlu karakteristikler geliştiren bu toplumların hayatta kalma için seçim olanağı sağladı. Aynı ilkenin, değişim ve bunun sonucu olan seçme olanağı tanımayan "tek Dünya"nın varlığı koşullarında işlemesi beklenemez.

Yine de aynı güçlerin bazılarının iki durumda da işleyebileceğini söylemek yapmaya değer spekülasyondur¹⁹. Biz tazminat ve arabuluculuğun ilkel dünyada hemen hemen her zaman polisten önce geldiğini gördük. Bu dizilim, bir toplulukta belirli kültürel temelleri kurma gereksiniminin, polis gücünde yansıtıldığı gibi bir merkezi kontrol sisteminin geliştirilebilmesinden önce gelmesinden kaynaklanır. Hipotetik olarak bu kültürel temel, uyumsuzlıklardan kaçınmak, üçüncü kişinin müdahalesinin değerini anlamak ve hem uyumsuzluk durumunda kusurun ve cezanın bölüştürülmesine temel olmak ve hem de önleyici amaçlı normlar dizisinin gelişimi için bir kararlılık içerebilir. Telifiye dayalı tazminatın ve arabulucuların kullanımı böyle bir kültürel sistemin gelişmesine iyice katkıda bulunduğu gibi onun gelişmesini de yansıtabilir. Böyle olursa, tazminat ve arabuluculuğun uzmanlaşmış polisten önce ortaya çıktığı anlaşılabilir. Bu, aynı tür kültürel temelin etkili bir dünya polis gücünün kurulmasında gerekli bir şart olup olmadığı ve bu amaç doğrultusunda, arabuluculuğun ve telifiye dayalı tazminat prensiplerinin bir dünya çapında hukukun üstünlüğünün oluşmasında önşart olduğunu söylemenin uygun olup olmadığı sorularını ortaya atar.

19 Hem farklı toplumlar ve hemde uluslararası düzen için uygulanabilir bir hukuksal kontrol genel teorisi geliştirmek için yapılan ilginç bir girişim için bkz. Carlston (1962)

TABLO I: HUKUKSAL KARAKTERİSTİKLER SKALASI

Toplum (society)	Dava vekili (counsel)	Polis (police)	Arabuluculuk (mediation)	Hatalar (Errors)	Hukuksal Skala tipi	Freeman-Winch Skala tipi
Cambodians	x	x	x		3	*
Czechs	x	x	x		3	6
Elizabethan English	x	x	x		3	6
Imperial Romans	x	x	x		3	6
Indonesians	x	x	x		3	*
Syrians	x	x	x		3	*
Ukrainians	x	x	x		3	6
Ashanti		x	x		2	5
Cheyenne		x	x		2	*
Creek		x	x		2	5
Cuna		x	x		2	4
Crow		x		1	2	0
Hopi		x	x		2	5
Iranians		x	x		2	6
Koreans		x	x		2	6
Lapps		x	x		2	6
Maori		x	x		2	4
Riffians		x	x		2	6
Thonga		x		1	2	2
Vietnamese		x	x		2	6
Andamanese			x		1	0
Azande			x		1	0
Balinese			x		1	4
Cayapa			x		1	2
Chagga			x		1	4
Formosa aborigines			x		1	0
Hottentot			x		1	0
Ifugao			x		1	0
Lakher			x		1	2
Lepcha			x		1	3
Menomini			x		1	0
Mbundu			x		1	3
Navaho			x		1	5
Ossett			x		1	1
Siwans			x		1	1
Trobrianders			x		1	*
Tupinamba			x		1	0
Venda			x		1	5
Woleaians			x		1	0
Yakut			x		1	1
Aranda					0	0
Baku					0	0
Chukchee					0	0
Comanche					0	*
Copper Eskimo					0	0
Jivaro					0	0
Kababish					0	1
Kazak					0	0
Siriono					0	0
Yaruro					0	0
Yurok					0	1

* Freeman-Winch örneklemine dahil değildir. Yeniden üretibilme katsayısı= $1 - 2/153=987$; skalabilite katsayısı; $1 - 2/(153-120)=.94$; Kendall's tau= $t.68$.

TABLO 2 : TAZMİNATIN HUKUKSAL GÖREVLİLERLE İLİŞKİSİ

	Arabuluculuk yok (No Mediation)	Sadece Arabuluculuk (only Mediation)	Arabuluculuk ve Polis (Mediation and Police)	Arabuluculuk, Polis ve dava vekili (Mediation, Police and counsel)	Toplam
Tazminat (Damages)	7	17	10	7	41
No damages (Tazminat yok)	6*	3	1	0	10
Toplam	13	20	11	7	51

* Arabuluculuk ve tazminata sahip olmayıp sadece polisi bulunan, Thonga'yı kapsar.

REFERANSLAR

- Campbell, D.T. : 1961 The mutual methodological relevance of anthropology and psychology. In *Psychological anthropology*, edited by F. L. K. Hsu, pp. 333-352. Homewood, Illinois: Dorsey Press.
- Carlston, K.S.: 1962 *Law and organization in world society*. Urbana: Univ. of Illinois Press.
- Carneiro, R.L.: 1962 Scale analysis as an instrument for the study of cultural evolution. *Southwestern journal of Anthropology*, 18 (1962): 149-169.
- Carneiro, R.L., and S.L. Tobias: 1963 The application of scale analysis to study of cultural evolution. *Transactions of the New York Academy of Science*, series 2.26 (1963): 196-207.
- Chroust, A.H. : 1954 The legal profession in ancient Athens. *Notre Dame Law Review* 29 (Spring): 339-389.
- Dicey, A.V. : 1905 *Lectures on the relation between law and public opinion in England during the nineteenth century*. London: Macmillan.
- Durkheim, E.: 1947 *The division of labor in society*. New York: Free Press. (Orig. pub. 1893.)
- Eisenstadt, S.N.: 1964 Social change, differentiation and evolution. *American Sociological Review* 29 (June): 378-381.
- Freeman, L.C. : 1957 An empirical test of folk-urbanism. Unpublished Ph. D. dissertation, Department of Sociology, Northwestern University.
- Freeman, L.C., and R.F. Winch : 1957 Societal complexity: An empirical test of a typology of societies. *American journal of sociology* 62 (March): 461-466.
- Goodenough, W.L. : 1963 Some applications of Guttman scale analysis to ethnography and culture theory. *Southwestern Journal of Anthropology* 19 (Autumn): 235-250.
- Gouldner, A.W., and R.A. Peterson: 1962 *Technology and the moral order*. Indianapolis: Bobbs- Merrill.
- Hasluck, M.: 1954 *The unwritten law in Albania* London and New York: Cambridge Univ. Press.
- Hawkins, N.G., and J.K. Jackson.: 1957 Scale analysis and the prediction of life processes. *American Sociological Review* 22 (1957): 579- 581.

- Hoebel, E.A.: 1954 *The law of primitive man: A study in comparative legal dynamics*. Cambridge Harvard Univ. Press.
- Holmes, O.W., jr. : 1881 *The common law*. Boston: Little, Brown.
- Llewellyn, K.N.: 1960 *The common law tradition: Deciding appeals*. Boston: Little, Brown.
- Maine, H.S.: 1917 *Ancient law*. London: Dent. (Orig.pub.1861). Menzel, H.A.
- 1953 A new coefficient of scalogram analysis. *Public Opinion Quarterly* 17 (Summer): 268-280.
- Murdock, G.P. : 1957 World ethnographic sample. *American Anthropologist* 59 (August): 664-687.
- 1961 *Outline of cultural materials (4th ed.)* New Haven: Human Relations Area Files.
- Naroll, R. : 1961 Two solutions to Galton's problem. *Philosophy of Science* 28 (1961): 15-39.
- 1962 *Data quality control: A new research technique*. New York. Free Press.
- 1964 A fifth solution to Galton's problem. *American Anthropologist* 64 (1964): 863-867.
- Naroll, R., and R.G. D'Andrade: 1963 Two further solutions to Galton's problem. *American Anthropologist* 65 (October): 1053-1067.
- Parsons, T. : 1964 Evolutionary universals in society. *American Sociological Review* 29 (June): 339-357.
- Pound, R. : 1917 Limits of effective legal action. *International Journal of Ethics* 27 (1917): 150-165.
- 1930 *Interpretations of legal history*. London: Macmillan.
- 1943 *Outlines of lectures on jurisprudence*. (5th ed.) Cambridge: Harvard Univ. Press.
- Savigny, F. Von: 1831 *Of the vocaton of our age for legislation and jurisprudence*. London: Littlewood.
- Schuessler, K.F. : 1961 A note on statistical significance of scalogram. *Sociometry* 24 (September): 312-318.
- Stouffer, S., et al. : 1950 *Measurement and prediction*. Princeton: Princeton Univ. Press.

- Swanson, G.F.: 1960 *The birth of the gods*. Ann Arbor: Univ. of Michigan Press. Tax, S. (Ed.).
- 1960 *Issues in evolution*. Chicago: Univ. of Chicago Press.
- Torgerson, W.S. : 1958 *Theory and methods of scaling*. New York: J. Wiley.
- T'ung-tsu, C. : 1961 *Law and society in traditional China*. Vancouver, B. C. Institute of Pacific relations,
- Udy, S. H.: 1958 *Bureaucratic elements in organizations: some research findings*. *American Sociological Review* 22 (1958): 415-420.
- van der Sprenkel, S. : 1962 *Legal institutions in manchu China*. London: Athlone Press.
- Vinogradoff, P. : 1920 1922 *Outlines of historical jurisprudence*, Vol. I and 2. Lodon and New York: Oxford Univ. Press.
- Weber, M.: 1954 *Law in economy and society*. Cambridge: Harvard Univ Press (Orig. pub. 1922.)

